

Den svenska armén i Nato

*Inträdeshandling i KKrVA avd I 20 mars 2024
av Anders Svensson*

Résumé

Europe faces a completely new security policy situation with an interstate war, the first since the Second World War, both Finland and Sweden now part of the military alliance NATO, resulting in a paradigm shift for Sweden. This applies to the country as a whole from the political, social, financial to the military level. For the army, as an ally, this means changing old truths to new conditions and requirements. The Swedish Army in NATO will not be an army as previously provided, an army where only conscription training formed the basis for the operation, but an army that is used over time and that forms part of NATO's 360-degree deterrence and defense capabilities. In the text below, the background and expectations of the Swedish Army in NATO are discussed as well as conclusions on measures that should be taken in order to be a credible and trustworthy ally here and now and in the future.

SVERIGE OCH ÖVRIGA världen befinner sig sedan den 24 februari 2022 i ett helt nytt säkerhetspolitiskt läge. Den säkerhetspolitiska ordning som världen levte i sedan andra världskrigets slut är ifrågasatt, inte bara verbalt utan även genom ett fullskaligt krig stat mot stat. Den världsordning, så som vi känner den sedan andra världskrigets slut, är nu satt under hård press. Den regelbaserade världsordningen med rådande folk rätt är utmanad av revisionistiska stater, där den lilla statens rättigheter och fria existens är satt under tryck.

För Sverige, som en upplevt militärt alliansfri nation, innebar det ryska anfallet och invasionen av Ukraina en säkerhetspolitisk förskjutning av sällan skådad magnitud. Det är utifrån detta i grunden förändrade läge som jag avser diskutera påverkan på den svenska armén, både i det korta och i det medellånga perspektivet.

Decennier av nedskärningar av Försvarsmaktens organisation och krigsförband framtvångade en övergång från en utifrån krigets krav kapabel organisation, till en kompetensbevarande organisation för even-

tuell framtida upprustning. Armén har därför nått en kritisk massa som är oerhört besvärlig att utöka. Det går med fog påstå att armén befinner sig i, eller möjligen under, en kritisk massa eller volym. Det som tidigare fanns i plural återfinns nu enbart som singularer. Funktionskedjor är brutna. Inte minst märks detta utifrån erfarenheter som kriget i Ukraina ger oss och där ”gamla” sanningar återigen är gällande. Eller så kan man påstå att de alltid varit gällande, men vi har valt att inte se det.

Kriget i Ukraina förs på marken med en hög grad av långgräckviddig bekämpning. Kriget kan sägas vara ett utnötningskrig där kvantitet och volym spelar en stor roll. Där politiskt och aktivt stöd från andra länder och industriell kapacitet och förmåga är en viktig och avgörande del. Det snabba precisionskriget med små förluster som vi tidigare planerat för, och sett framför oss, lyser med sin frånvaro.

I och med ett svenskt Natomedlemskap påverkas den svenska armén i grunden. I det tidigare svenska försvarskonceptet ”möta, hejda, slå” skulle armén först efter mobilisering möta en landstigen, eller i norr, en på marken framryckande fiende. Nu ska armén, som allierad, vara en tydlig del i en av Nato framtagna regionala försvarsplaner syftande till att vara avskräckande i fred, kris till krig. Arméförband som i sin särart är tunga att förflytta, måste redan i fred vara optimerade för en specifik terräng där striden planeras att genomföras. Allt syftande till att vara avskräckande och inte vara i efterhand. Det är denna nya roll som utgör grunden för min diskussion.

Jag har delat upp mitt anförande i ett mindre antal underavdelningar där jag först tar avstamp i det som vi kan kalla nuvarande orderläge, nämligen Försvarsbeslut 20 (FB 20).¹ I det efterföljande kapitlet kommer jag kort att beskriva arméns väg från den svenska Natoansökan till där vi befinner oss i dag, som allierade.

Det är inte bara den svenska säkerhetspolitiken och den svenska Försvarsmakten som är i kraftig förändring, utan så även Nato. Från att ha varit en organisation med fokus på ”Out Of Area Operations” samt bekämpning av terrorism har även Nato sett sig tvungna att ställa om. Detta kommer jag kort att beskriva i kapitlet ”Ett nytt Nato med nya behov och krav”.

Vilka kan då uppgifterna och kraven bli på den svenska armén? Det resonerar jag runt i de två efterföljande kapitlen. Tyngdpunkten i detta anförande måste således återfinnas i frågeställningen ”Hur uppnår vi dessa krav”, men även hur vi hanterar förväntningar, både interna liksom externa. Men även förväntningar från olika perspektiv.

Framställningen avslutas med slutsatser och en sammanfattning där sätten skall knytas samman. Jag hoppas i och med detta att ha lyckats öka kunskapen om arméns resa in i Nato, men även ökat aptiten och intresset för andra att borra än djupare i frågor sammanflätade med detta föredrags frågeställningar.

Föredraget gör inget anspråk på att vara heltäckande utifrån akademiska krav. Hänvisningar sker där så anses nödvändigt, i övrigt gäller det fria ordet.

Den svenska armén i Försvarsbeslut 2020

FB 20, eller rättare sagt inriktningsbeslut 2020 med kompletteringar i efterföljande regleringsbrev, var en fortsättning på Försvarsbeslut 2015² och dess vändning från neddragning och fortsatt urholkning av arméns organisation och därmed också förmåga. Försvarsbeslutet blev även en vändpunkt för armén från att i praktiken varit inriktad och fokuserad på internationella insatser och operationer, till nationellt försvar. I FB 15 beslutades bland annat att påbörja uppbyggnad av två mekaniserade brigader för nationellt försvar. Till det gavs även anvisningar om förstärkning av andra funktionskedjor, inte minst anskaffning av nytt medelräckviddigt luftvärn, PATRIOT, eller med svensk beteckning robotsystem 103. I jämförelse med en tidigare ordentlig ansats att påbörja byggandet av ett nationellt försvar. Gotland återmilitariserades 2017 och värnplikten återaktiverades. Bakgrunden var naturligtvis den ryska aggressionen i Georgien 2008 och den egentliga starten av den ryska invasionen av Ukraina 2014.

FB 20 innebar en fortsättning på inslagen kurs. Men i stället för byggandet av två mekaniserade brigader tillkom nu ett nytt krav: 4 brigader, en brigadstridsgrupp samt en divisionsledning skulle nu byggas. Utöver detta fattades beslut om tre nya regementen i armén. Det är nu som upprustningen startar på riktigt. Från att det under lång tid mer eller mindre varit svårt till omöjligt att argumentera för striden på markarenan och där i strid organiserad genom kombinerade vapen, läs brigadstrid, är nu allt detta högaktuellt med både framdrivning och tillväxt i fokus. Angreppet på Ukraina skedde knappt två år in i försvarsbeslutsperioden, vilket föranledde utökade ekonomiska ramar samt därtill ökade krav på tillväxt och förmåga. Den forcerade förmågeförstärkningen av försvaret på Gotland är ett tydligt exempel på detta.

FB 20 med Försvarsberedningens olika rapporter visade på ett tydligt sätt inriktning och fokus på ett starkare nationellt försvar med kraftig tillväxt av armén, där brigads strid inom ramen för division utgör grunden för organisering av armén. Därmed sagt att grunden för organisatorisk interoperabilitet nu var satt i beslut. En viktig styrning i förhållande till de olika bilaterala säkerhetspolitiska avtal som landet ingått, där finskt samarbete stod högst på agendan. Kanske ännu viktigare, men som inte kunde skönjas där och då, en svensk och finsk Natoansökan.

Krig i Ukraina och en svensk Natoansökan

Den 24 februari 2022, efter lång tid av uppbyggnad och förberedelser, anföll Ryssland Ukraina, och det första mellanstatliga kriget i Europa sedan andra världskriget var ett faktum. Kriget som sådant började egentligen redan 2014 i samband med den ryska annekteringen av Krim och den därpå följande låsta konflikten.

För svensk del innebar invasionen 2022 tre huvudlinjer: stöd till Ukraina militärt såväl som civilt, fortsatt uppbyggnad av svensk militär förmåga samt en Natoansökan.³ Tre huvudlinjer, som var för sig ska ses som helt unika utifrån tidigare förd svensk säkerhetspolitik – ett paradigmskifte.

För armén blev det tydligt både genom att huvuddelen av det militära stödet var armémateriel samt att från och med nu så var armén en mycket tydligare aktiv del i det som där och då betecknades som ”det aktiva försvaret”. Dessutom var armén i full gång med tillväxt genom leverans av krigsförband, men även de regementen som FB 20 stipulerade. Sammantaget blev det militära stödet till Ukraina mycket konkret både i form av stöd av materielsystem och därtill kopplade utbildningsinsatser. Tillväxten i armén enligt FB 20 kunde inte fullt ut få det fokus som den tidigare haft.

Med den svenska och finska Natoansökan under våren 2022 kom ytterligare ett perspektiv in som skulle hanteras.⁴ Vad innebär ett Natomedlemskap för armén? Under den senare delen av 2022 och början av 2023 blev det uppenbart att ett medlemskap innebar en kursändring av stora mått. Från att armén helt varit uppbyggd för nationellt försvar, med en kortare tid av internationella insatser, blir det nu en armé som ska delta i försvaret av en allians i ett 360-graders perspektiv. Dessutom en allians som kommer att ställa krav. Både krav på vilka förmågor och vilken uthållighet som armén ska inrymma men, kanske viktigast, kraven kommer att mätas med klocka och linjal av någon annan. I detta fall våra allierade.

Ett nytt Nato med nya behov och krav

Nato har likväl som den svenska Försvarsmakten haft en resa över tid där uppgifterna skiftat. Lord Ismay – Natos förste generalsekreterare – sammanfattade alliansens uppgift som att ”keep the Soviet union out, the Americans in, and the Germans down”. Således – från det Kalla krigets fokus på försvar av alliansen mot Sovjetunionen, via det som kallades ”out of area operations” eller, i svensk mening, försvar av nationens intressen i en annan del av världen. Därifrån till att ha svängt till försvar av en allians tillsammans med övriga allierade, genom avskräckning och försvar, sett ur ett 360 graders-perspektiv,⁵ samt fortsatt bekämpning av terrorism.

Nato har som mellanstatlig organisation en förmågeplaneringsprocess (NDPP, NATO Defence Planning Process). Den inleds med ett strikt politiskt ställningstagande, Political Guidance (PG), som fastslår målen. Detta efterföljs av en sluten militär bedömning, benämnd NATO Minimum Capability Requirements (MCR) som beskriver behoven. I nästa steg sker en fördelning av ansvar för att frambringa kravsatta förmågor, Capability Targets (CT). Dessa förmågemål följer principen rättvis fördelning och rimlig utmaning. Dessa förmågemål tilldelas den enskilda nationen och är det enda beslut inom alliansen som fattas utan konsensus (konsensus -1).

Som allierad och tidigare ”invitee”, kan vi nu ta del av de förmågemål, Interim Capability Targets (ICT), från Nato vilka tar sin utkomst ur Political Guidance 2019 (PG19) och omsätts i förmågekrav genom NDPP.⁶ Dessa förmågekrav skall ses som krav vilka ställdes före invasionen av Ukraina. Under 2023 har en ny NDPP-cykel igångsatts utifrån beslutade PG23, vilka kommer att leda fram till nya förmågekrav (Capability Targets, CT) under 2025. Med detta sagt så arbetar Nato i en fyraårscykel för framtagandet av förmågemål och därpå följande förmågekrav. Förmågemål vars utkomst härrörs från PG och processas inom NDPP.

Allt detta sammantaget innebär för Försvarsmakten, och i detta fall armén, att de förmågor och krav som tidigare byggts utifrån enbart nationell försvarsplanering, nu ska ses som förmågor och krav byggt på försvar av alliansen Nato genom avskräckning och försvar men med det nationella försvaret som grundfundament.

I och med medlemskapet kommer ett av de tidigare militärstrategiska problemen vara löst, Sverige blir en tydlig del av Natos avskräckningsförmåga där kärnvapen utgör en viktig del och komponent.

Möjliga uppgifter för den svenska armén i Nato

Hur ska den svenska armén dimensioneras och byggas givet de uppgifter som medlemskapet i Nato kommer att kräva? En fråga som i skrivande stund är oerhört svår att besvara. Just nu och sett i ljuset av ett precis intaget medlemskap, gör att vi inte har total insyn avseende detaljerna i framarbetandet av de regionala planerna, men på en övergripande nivå, en fullt tillräcklig uppfattning om rörelserna i planarbetet och därmed på vilket sätt detta kommer att påverka den svenska armén. Dessutom är det regionala planarbetet inom Nato inte helt klart utan är under framtagande för fastställande. I detta så implementeras också det som går under begreppet New Force Model,⁷ där Nato ökar sin förmåga att agera med större förband och med högre beredskap. De regionala planerna ska vara resurssatta. Det är i den kontexten vi ska se hur försvarsgrenarna kommer att användas och för armén är det något helt nytt.

Det som dock är mycket tydligt är en tyngdpunktsförskjutning från att tidigare haft förvaret av eget territorium som huvuduppgift till att som allierad i Nato direkt övergå till försvar av en allians inom ramen för Natos artikel 5. Utgångspunkten för försvaret av alliansen är att varje medlemsnation i sin egen försvarsmakt tar sin utgångspunkt i försvaret av sitt territorium. För Sveriges del och för arméns del torde detta innebära att planering för nationellt försvar utgör en utgångspunkt enligt Nato artikel 3, men ändå lite annorlunda än tidigare (se citat nedan).

För att effektivare uppnå målen för detta fördrag ska parterna, var för sig och tillsammans, genom kontinuerlig och effektiv egenberedskap och ömsesidigt bistånd, upprätthålla och utveckla sin individuella och kollektiva förmåga att stå emot väpnade angrepp.⁸

Den stora skillnaden blir att som utgångspunkt för Natos planering är att respektive medlemsland samtidigt utvecklar förmågor för eget nationellt försvar samt förmågor som passar in i planeringen för försvaret av alliansen. Grunden kommer dock alltid att vara dugliga krigsförband, således förband byggda för att klara det vi kallar krigets krav.

Detta torde innebära för den svenska armén att två samtidigt löpande och sammanflätade uppgifter blir dimensionerande: förmåga till försvar av eget territorium samt försvar av alliansen enligt Natos artikel 5 och den planering som ligger till grund för denna uppgift. Över tid och övergripande ska den samlade förmågan hos Nato bära upp den strategiska målsättningen: avskräckning och försvar 360 grader.⁹ Eftersom Nato bygger på solidaritet behöver Sverige alltså förberedas på att

avdela förband till krigsskådeplatser i företrädesvis norra Europa, trots Sverige inte är föremål för ett direkt angrepp.

Nedbrutet innebär detta att arméns förband, och då främst de mekaniserade brigaderna samt divisionsförbanden, måste innehålla förmågan att kunna verka i en högintensiv strid utanför nationsgränsen, interoperabelt med övriga delar av alliansen samt på alla nivåer. Armén, och dess krigsförband, måste i detta formas för att vara organisatoriskt interoperabla. Var skall gränsen då dras för interoperabilitet? Vad gäller organisatorisk interoperabilitet (samstämmighet) bör den inte gå längre ner än till bataljonsnivån, medan procedurer och konnektivitet (teknisk anslutning) måste löpa genom hela kedjan.

Ett antagande som kan göras med hög grad av rimlighet är att arméns uppgifter inom Natos artikel 5, försvaret av alliansen, är att lösandet av dessa uppgifter främst kommer att ske i det geografiska närområdet: i den norra och arktiska delen av Norden och Finland samt i Baltikum. Vi kan dock inte helt bortse från att uppgifter även ska lösas på annan plats inom alliansen område, men även givet 360 graders-principen samt uppdrag inom ramen för FN och EU, utanför alliansen och dess medlemmars territorium.

Sammantaget kommer uppgifterna i grunden att bygga på att utveckla och bibehålla en avskräckningsförmåga och försvarsförmåga gentemot en motståndare med utgångspunkt i det nationella försvaret såväl som i försvaret av alliansen 360 grader. Dimensioneringen att lösa dessa uppgifter är att förmåga ska vara satt mot högintensiv strid mot en rysk motståndare i det euroatlantiska området och där krigets krav, ånyo, utgör grund.¹⁰

Vilka krav ställer dessa uppgifter på den svenska armén?

Tidigare har all planering och förmågeuppbyggnad skett mot ett väpnat angrepp mot Sverige och där mot en i huvudsak mobiliserande och förrådsställd armé. De nya uppgifter som armén kommer att inneha i ett Natomedlemskap innebär också andra krav. Dessa krav uttrycks som CT, vilka har förmodligen sin utgångspunkt i Natos planering där de regionala planerna utgör grund. De CT (just nu uttryckt som Interim Capability Targets [ICT]) vilka blir gällande från 2025 har som sagts tidigare utgångspunkt i beslutad PG23. I denna höjs ambitionsnivån givet den säkerhetspolitiska situationen, främst i och med kriget i Ukraina. Kraven som Nato ställer är mycket detaljrika för att kunna

vara mätbara och bygga för interoperabilitet. Kraven vänder sig dock primärt till politisk och strategisk nivå, eftersom de ytterst beslutar om resurstilldelning, och därför också måste försvara vald ambitionsnivå. Kraven är också satta utifrån högintensiv strid med förband, då främst mekaniserade förband i brigadstruktur under divisionsledningar vilka är samordnade på armékårsnivån. Kraven pekar ut hur brigaderna bör/ska vara organiserade. Antal verkanssystem och bärare, exempelvis vad definierar en stridsvagn och antal, ingående i en bataljon i en brigad, men även under hur lång tid förbandet ska kunna verka i högintensiv strid. Översatt till gammal känd nomenklatur, stridsfrekvenslinjal.

Sammantaget utgör dessa krav något nytt för såväl Försvarmakten som armén, likväl för vår politiska ledning. Det kommer att vara en armé som ska förhålla sig till alliansens krav. Krav som kommer att mätas med ”linjal och klocka”. I detta ska också ses högre krav på beredskap och hur denna beredskap tar form vid arméns krigsförband inom ramen för avskräckning och försvar. Det kan sägas vara ett paradigmskifte från en förrådsställd och mobiliserande armé, till en armé med högre grad av uppfyllda förband, materiellt och personellt enligt kravtabell, och en armé med förband som löser uppgifter över tid i både fred, kris och krig. I detta ska även ses en helt ny syn på vikten av hög grad av tillgänglighet på materiel och anläggningar kombinerat med väl förberedda transportlösningar för personal och logistik, vilka ofta är geografiskt knutna till en försvarsplan.

Hur uppnår vi dessa krav?

För att uppnå dessa krav måste förändringar komma på plats. Ett tydligt exempel på detta är vår sedan decennier utarbetade Försvarmaktsplanering. En planering där fokus varit att fylla den tolvåriga investeringsplanen med olika materielsystem. Att rulla denna plan varje nytt år och dessutom göra detta utifrån en given ekonomisk ram, inte utifrån de reella förmågebehoven och en tydligt utarbetad försvarsplanering. Systemet har varit att planeringen är allt, och att genomförandet av planen är något som ytterst sällan behövt göras. Man kan drista sig till att lite spetsigt påstå att vi haft en ”PowerPoint”-armé. Med det sagt en armé som beskrivits genom presentationsverktyget PowerPoint och som försökt utvisa ett önskat läge långt fram i tiden. Nu kommer förutsättningarna att helt ändras. Fokus kommer att utgå från ett här och nu-perspektiv, där genomförbarhet och användbarhet står i fokus. I USA och av flera av våra allierade används begreppet ”Fight tonight”.

En hög grad av tillgänglighet (både vad avser användbarhet här och nu samt beredskap) för krigsförbanden kommer att utgöra grund och därmed kommer att påverka både materiel- och personalförsörjningen på ett helt annat sätt än tidigare. Hur väl kommer vårt värnpliktsystem att svara upp mot detta? Vår värnplikt är en närmast unik styrka men löser inte alla problem. Även om pliktlagen bör kunna användas utom riket i fred måste vi ställa oss frågan om det är lämpligt. Vad innebär det att vi kommer att använda en stor del av arméns materiel över tid, materiel som tidigare varit förrådsställd och därmed haft en helt annan livstidscykelkostnad?

I detta finns även ledningsfrågor vilka måste hanteras. Vi, armén, kommer från en bataljonsarmé där bataljonen utgjort nav och där brist på överliggande struktur inneburit att vi skapat och byggt bataljoner vilka varit konstruerade för att kunna verka i ett uppfattat lednings- och verklighetsvakuum. Nu är det den kombinerade striden med brigad som utgör ledningsfundament, i divisions ram och samordnat med en armékårs struktur vilket kommer att utgöra grund. Med detta sagt måste hela den nuvarande strukturen överses där sammanhängande och robusta funktionskedjor är avgörande för genomförandet av brigadens strid. Häri får vi inte glömma att verkan går före skydd. Med andra ord, ett omfattande arbete för att styra om nuvarande arméstruktur till en armé vars förband byggs för att verka i högintensiv strid under lång tid. Förband ska kunna nyttjas både nationellt och inom Natostrukturen. Med andra ord, förband med höga krav på tillgänglighet, beredskap och användbarhet.

Har vi gott om tid att göra detta? Svaret är entydigt och klart nej. Arbetet är i full gång med denna ”omstöpning”. Tyvärr finns många gamla barriärer vilka byggts upp utifrån en helt annan logik än vad som krävs här och nu. Dessa barriärer måste brytas och system och regelverk som är satta utifrån gammal ordning omprövas och rensas bort. Det som krävs är ett förändringsarbete som bryter med en kultur och regelverk som sitter hårt i organisationen och kräver ett ledarskap på alla nivåer som styr armén mot ett gemensamt mål och önskat läge. Tillsammans bygger vi ”Den Svenska Armén i Nato”.

Slutsatser

För att transformera den nuvarande svenska armén till att bli en svensk armé i Nato krävs en stor rad kraftiga ingrepp i underliggande strukturer och planer, dessutom i snabb takt. Man kan säga att ”plåstret” måste ryckas nu. Transformationen innebär inte enbart en rad åtgärder och insikt enkom i armén, utan träffar även övriga ledningsnivåer och

så även den politiska nivån. Allt syftande att ta en mobiliserande och förrådsställd armé, en armé som under lång tid formats i en helt annan riktning som inte längre är gällande, till en tillgänglig armé med hög beredskap där arméns krigsförband används inom en allians. En allians som bygger sin strategi på avskräckning och försvar och där en av motståndarna här och nu är tydlig: Ryssland.

För att lyckas med denna transformation krävs en rad erkännanden och åtgärder:

En attityd om att verkligheten är här och nu

Härvid en ny planeringskultur (på samtliga nivåer) där utgångspunkten skjuts från att ha fokus på ett önskat läge långt in i framtiden till en plan som har betydligt mer fokus på här och nu och där genomförandet och realiserbarhet är centralt.

En modern indelning och tillgänglighet

En övergång till krigsförband med hög tillgänglighet både vad avser materiel och personal, där personalförsörjningssystem och synen på materiellens livscykelekonomi måste anpassas.

En militär struktur intas

Det innebär att transformera bataljonsarmén till en armé byggd på en brigadstruktur och kombinerade vapen inom ramen för divisionsledning samordnad på armékårsnivån. I detta måste fokus ligga på att bygga tydliga och robusta funktionskedjor där ledning och ansvar är tydligt. Förbanden och dess ledningsdelar ingående i brigaden måste byggas utifrån sin del i brigadens strid. Inte som i dag, stora bataljonsstrukturer med stora staber och ledningar.

Högintensiv strid som dimensionerande grund

Utifrån kraven på att kunna genomföra högintensiv strid, på ett högt transparent stridsfält (jämför dagens stridsfält i Ukraina), både nationellt och inom alliansen, krävs en omsättning och nyanskaffning av stridsfordonsflottan. Både stridsfordon 90 och stridsvagn samt anskaffning och uppfyllnad av materiel som krävs för att brigaderna ska kunna genomföra sin strid genom kombinerade vapen. I detta kan bland annat nämnas ett potent brigad- och divisionsluftvärn och brigad- och divisionsartilleri. I tillägg, ett interoperabelt ledningssystem byggt utifrån alliansens krav, en förmåga att agera och nyttja drönare och patrullrobotar, men även förvägra motståndaren att nyttja sina motsvarigheter.

Ändamålsenlig utbildning och personalförsörjning

Utbildningen av arméns personal måste än tydligare bygga på att delta i eller att understödja brigadstrid och dessutom brigads strid inom ramen för en allians. Således en högintensiv strid under lång tid. Detta gäller alla personalkategorier. I detta ska även ses behovet av reserver och ersättningspersonal som kommer att vara en avgörande del i dagens och framtidens strid.

Krigets krav och krigföringsförmåga är normerande

Den kultur som ”marinerats” in i armén genom decennier av neddragningar och växling mellan olika uppgifter, som var rätt eller det möjliga där och då, måste nu genom förståelse, kunskap och tydligt ledarskap på alla nivåer få till en riktningsförändring, där målbilden och genomförandeidén är klar och tydlig. Alla barriärer, strukturer och system som inte bär mot detta mål och genomförandeidén eller är relevanta, måste omvärderas eller tas bort. Målbilden och fokus måste vara tydligt inom hela organisationen. Man kan nog drista sig till att påstå att arméns tidigare devis ”Vi 90”,¹¹ Verksamhetsidé 90, med ”allt för krigsförbanden” som devis, återigen är ledordet för den svenska armén. Vi 90 2.0.

Avslutning

Som belysts ovan är den svenska arméns utveckling mot att bli en fullt ut integrerad del av alliansens avskräckningsförmåga och försvar 360 grader något som kommer att kräva en riktningsförändring ända från den politiska nivån ned till det enskilda krigsförbandet. Kan detta sägas vara ett paradigmskifte? Det kan argumenteras för att så är fallet. Om min argumentation håller så krävs ett helt nytt synsätt på hur vi formar våra krigsförband och därmed armén. Från att ha varit en helt igenom förrådsställd och mobiliserande armé avsedd för nationens försvar till att nu vara en använd armé ingående i alliansens, Nato, försvar och avskräckning. Med andra ord en till stor del ny armé med nya och andra krav där höga krav på tillgänglighet, personellt och materiellt, är vägledande och i grunden byggd utifrån krigets krav. Krigets krav måste alltid utgöra grund för förmågebyggandet. Det som inte genomförs och förbereds här och nu, kan kosta blod framgent.

Författaren är brigadgeneral och Sveriges militära representant vid Natos militära högkvarter.

Noter

1. Regeringen: Regeringsbeslut, *Inriktning för Försvarsmakten 2021–2025*, Fö2018/01425, 2020-12-17.
2. Riksdagen: Regeringens proposition 2014/15:109, *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020*, 2015-04-23.
3. <https://www.regeringen.se/contentassets/27aef1765766464886d678d6db840d98/sveriges-Nato-ansokan.pdf>.
4. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_195468.htm.
5. 360-gradersperspektiv innebär att Nato inte bara planerar för att lösa ett problem eller möta ett hot, utan flera.
6. För att ytterligare förkovra sig i Nato rekommenderas följande länk: <https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics.htm>.
7. https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/220629-infographic-new-nato-force-model.pdf.
8. Regeringskansliet: *Sveriges medlemskap i Nato*, DS 2022:24, Utrikesdepartementet.
9. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_133127.htm.
10. Ibid.
11. För att ytterligare förkovra sig i vad ”allt för krigsförbanden” stod för och hur tankar och idéer byggdes upp och implementerades i armén rekommenderas att läsa Hugemark, Bo (red): *Den stora armén*, 2015, ISBN:978-91-7329-123-1, och då särskilt kapitel 11, ”Allt för krigsförbanden”.